

Intervju z Deso Orel in Julko Gruden

Svetovanje zapornikom v Sloveniji

Desa Orel in Julka Gruden sta svetovalki na Ministrstvu za pravosodje v skupini za prevzgojo in postpenalno pomoč. Pred nekaj leti sta začeli razvijati novo obliko svetovanja obsojenim osebam, da bi se le-te po prestani kazni lažje in uspešno ponovno vključile v družbo.

V Sloveniji sta začeli razvijati povsem novo obliko svetovanja obsojenim osebam. Kje so bili vzroki za to vašo odločitev?

Desa Orel: Svetovanje ima podlago v zakonu o izvrševanju kazenskih sankcij iz leta 1979. Osnova, da smo začeli razmišljati o tem, da možnosti pomoči obsojencem uvrstimo kot zakonsko določbo, so bile analize in ugotovitve na področju pokazenske obravnave obsojenih oseb. Le-te so pokazale, da tudi v primerih učinkovite pomoči za eksistencialno varstvo obsojenih oseb, kot so nastanitev, zaposlitev, denarna pomoč, ponovna socialna integracija posameznika v okolje ni uspešna. Posameznik se je zelo kmalu vrnil nazaj na prestajanje kazni. V razgovorih z obsojenci, s strokovnjaki, ki z njimi delajo, in po naših spremljanih izvrševanja kazni smo ugotovili, da tem ljudem manjka človeški, odnosni vidik; imeti nekoga, ki mu lahko zaupaš, ki verjame vate, ki ti pomaga takrat, ko institucije tega ne morejo.

Edina referenca, ki jo ima obsojeni na prostosti, so pravzaprav odpuščeni obsojenci, znanci iz vzgojnih zavodov, zaporov.

Tako je prišla v zakon določba o svetovanju, ki pravi, da se obsojencu lahko imenuje svetovalca, če obsojenec to želi, če pa zavod to predlaga, ga pa mora imenovati center za socialno delo. Svetovalca je lahko iz vrst delavcev ali katerakoli druga oseba, ki bi to delo primerno opravljala.

Kakšen je osnovni koncept in kakšna je vloga svetovalcev v svetovalnem procesu?

Desa Orel: V začetku so bili to predvsem delavci centrov za socialno delo. Praksa je pokazala, da je težko vzpostaviti zaupanje z nekom, ki nastopa v različnih vlogah, enkrat v vlogi ravnatelja, ki nastopa v kazenskem postopku, ki komunicira z delavci o uspehih resocializacije, in drugič kot nekdo, ki mu lahko zaupaš.

Ugotovili smo, da obsojenec potrebuje prostovoljca, ki si je pripravljen vzeti dovolj časa. Nekoga, ki ima določene človeške kvalitete in ki lahko zagotovi, da bo pripravljen s tem človekom komunicirati. Želeli smo, da bi bila to prostovoljna pomoč in ne dodatna vloga vzgojitelja, pedagoga, psihologa, ker teh je bilo že kar precej in vsi so sestavljali programe, kako doseči rehabilitacijo obsojenca. To pa že samo po sebi rodi odpor. S svetovanjem smo hoteli ponuditi nekaj, kar ljudje običajno imamo; imamo prijatelje, ljudi, na katere se lahko v stiski obrneš, ljudi, s katerimi se lahko smejiš, jočeš, jeziš. Gre za človeški vidik, za izkušnjo pozitivnega odnosa, ki je ti obsojenci nimajo. Izhajali smo iz tega, da to ne bi bili strokovnjaki, ampak ljudje z občutkom za soljudi.

Kakšni so cilji tako zastavljenega svetovalnega procesa?

Julka Gruden: Cilj svetovalnega procesa ni spreminjanje posameznika, marveč večje

samozaupanje, samospoštovanje in zaupanje v druge. Za ljudi v zaporu je značilno izredno nizko samovrednotenje in na to lahko vplivaš le z iskrenim odnosom. Naši svetovalci ne govorijo, kaj je prav in kaj ne, ampak: sem tukaj in lahko ti pomagam razmišljati.

Kako pa ocenjujete to obliko svetovanja?

Julka Gruden: S prvimi oblikami svetovanja smo začeli že pred desetimi leti v skupini na Ministrstvu za pravosodje in na Centru za socialno delo Ljubljana Bežigrad ter kasneje na Centru za socialno delo Kranj. Danes že lahko govorimo o razviti mreži svetovanja po vsej Sloveniji.

To je bil eksperiment in reči moram, da so rezultati izredno uspešni. Iz raziskave lahko ugotovimo, da se je izredno malo posameznikov, ki so imeli svetovalca, ponovno vrnilo v zapor. To je vsekakor velik uspeh.

Pripravila Darja Zorc